

Z numeru: **Didaskalia 162**

Data wydania: kwiecień 2021

Źródło: <https://didaskalia.pl/pl/artykul/ustanawianie-miejsca>

/ taniec

Ustanawianie miejsca?

Urszula Pysyk

Kampnagel w Hamburgu

Space gives place

choreografia: Maria Zimpel, muzyka: Waclaw Zimpel, scenografia, kostiumy, światło: Dorota Kabała

premiera: 16 października 2020

W *Space gives place* Maria Zimpel kieruje uwagę widzów na postrzeganie ciała w przestrzeni i sposób percepcji ruchu. Poprzez minimalistyczną scenografię oraz konstruowanie ruchu artystka tworzy katalog działań scenicznych, które, sprzężone z muzyką i aranżacją świetlną, tworzą to, co mielibyśmy nazywać tytułowym „place”.

Na środku parkietu naklejono w równych odstępach punkty wyznaczające pole gry. W ramach tak oznaczonej strefy znajduje się również czarna połyskująca powierzchnia z sześciu płytek. Z przodu sceny stoi projektor, dla którego świetlnym kontrapunktem jest zawieszona z tyłu sceny lustrzana

kula. Pod nią i na brzegach sceny naklejono na parkiet dodatkowe punkty, skupione w niewielkich grupach. Jedną z metod stosowaną w *Space gives place* jest konstruowanie obszaru działania przez nagromadzenie punktów: statycznych i dynamicznych – świetlnych. W ten sposób scena i ruch stają się wielowymiarowe.

Spektakl zaczyna się w momencie, gdy na stopniowo rozświetlający się parkiet powoli wchodzi performerka. Zatrzymuje się w pół kroku na środku i rozpoczyna stopniowe sondowanie przestrzeni wokół siebie. Niewielkim i powolnym wychyleniom ciała, będącym efektem przenoszenia ciężaru z nogi na nogę, towarzyszą nieznaczne ruchy rąk. Z każdą chwilą intensywność ruchu performerki zwiększa się, a każda zmiana wprowadzana do choreografii poprzedzana jest krótką pauzą. Wypracowane w ten sposób kilka sekwencji choreograficznych zostaje powtórzone – w zmienionym tempie czy zakresie. Tym samym powiększa się lub zmniejsza pole, w którym porusza się artystka, co sprawia, że zagadnienia przestrzeni i miejsca stają się coraz bardziej intrygujące. Czy „przestrzeń” jako temat spektaklu odnosi się do całego obszaru sceny, do budynku, czy jedynie do wyznaczonego ciałem artystki obszaru?

Z czasem Zimpel zmienia swoje położenie, wciąż w ramach wyznaczonego punktami na podłodze obszaru. Do wcześniejszych elementów choreografii dochodzą nowe, które funkcjonują zgodnie z ustanowioną zasadą poszerzania i redukcji zakresu ruchu. Jednak im dłużej trwa performans, tym bardziej złożone stają się kolejne sekwencje, a momenty ich redukcji kończą się zatrzymaniem. Większą rolę zaczynają odgrywać też zmiany kierunków, nadające choreografii dynamikę. Częstsze zwroty sprawiają, że wyznaczona punktami płaszczyzna parkietu jest szybciej przemierzana, a obszar wewnątrz niej wypełniony działaniem. Artystka kontrapunktuje poszczególne

ruchy poprzez zmianę kierunku ich wykonywania. Kolejne układy są oddzielane i ponownie łączone w różnych momentach.

Następna część performansu odbywa się na czarnej połyskliwej powierzchni. Światło zostaje wygaszone, a płaszczyzna, na której stoi artystka, punktowo oświetlona. Zarówno ograniczenie przestrzeni parkietu, jak i widoczności kierują uwagę widza na niewielki fragment wyznaczony przez płytki. Zimpel dużymi krokami przechodzi od jednej krawędzi do kolejnej, zmieniając kierunki; odbywa się to w kompletnej ciszy. Do tych działań dołącza wymachy nogą w tył, których zróżnicowane tempo i siła wpływają na kolejne zwroty, a coraz większy zakres ruchów, przedłużony przez wyskoki, wypełnia przestrzeń. W pewnym momencie następuje stopniowe zwolnienie, po którym performerka powoli kładzie się na parkiecie, czemu towarzyszy wygaszanie jedyne go źródła światła.

Ciemność oznacza przejście do trzeciej części choreografii. Tym razem przestrzeń ruchu wyznaczona zostaje przez światło z projektora, generującego ruchome punkty świetlne. Artystka przez dłuższą chwilę leży, zwrócona twarzą do projektora. Po chwili zmienia pozycję, leżąc na plecach z nogami zgiętymi w kolanach. Podnosi się do pozycji siedzącej, tyłem do widowni, po czym wstaje. W pierwszej chwili nie sposób określić, czy porusza się nieznacznie, czy wcale. Nagle zaczyna powtarzać elementy choreografii z poprzedniej części performansu, jednak tym razem ma do dyspozycji większy obszar. W tę sekwencję wprowadza również półobroty i obroty, które dynamizują choreografię. Sala stopniowo się rozjaśnia, światelka z projektora powoli nikną, zostawiając performerkę w obrębie obszaru wykorzystywanego w pierwszej części. Tym razem jednak granica wyznaczona przez punkty na podłodze zostaje przekroczona: artystka kieruje uwagę szczególnie na punkty graniczne, wykorzystując przy tym podskoki,

aż w końcu znajduje się poza tym obszarem, tuż pod lustrzaną kulą. Stamtąd przenosi się w stronę pojedynczych punktów poza centralnym obszarem, skąd rusza w przeciwną stronę, by wrócić i w trakcie kolejnych zmian kierunków dotrzeć do każdego punktu poza ich głównym skupiskiem.

Za chwilę sala zostaje zaciemniona, a jedynym źródłem światła są punkty odbijające się od lustrzanej kuli. Choreografia obejmuje teraz cały parkiet, a chwilowe zwolnienia zostają skonstrastowane z szybkim wirowaniem wokół sali, które przechodzi w kręcenie się w miejscu. Po krótkim zatrzymaniu performerka zaczyna chodzić w kółko, by po chwili wznowić wirowanie, a następnie zatrzymać się i wrócić do ruchu znanego widzom z pierwszej części performansu.

W tej choreografii Zimpel zwraca uwagę na przynajmniej trzy kwestie. Pierwsza wiąże się z obecnością ciała w danym obszarze. To on determinuje kierunki i formy ruchu ciała, wybrane z katalogu nieskończonych możliwości. Druga zwraca uwagę na percepcję ruchu i jego tempo, natężenie, siłę, które są wynikiem obserwacji i porównywania różnych wariantów jednej sekwencji. Ostatnia kwestia odnosi się do ciała, które razem ze światłem, muzyką i scenografią tworzy przestrzeń możliwą do wypełnienia, a ono samo jest miejscem wypełnianym przez ruch. Relatywność postrzegania przestrzeni w relacji z ciałem każe postawić pytanie o istotę i znaczenie pojęcia „obiektywnego oglądu”, który w *Space gives place* wydaje się nieosiągalny, wręcz niemożliwy.

Autor/ka

Urszula Pysyk – studentka teatrologii UJ.

Źródło: <https://didaskalia.pl/pl/artykul/ustanawianie-miejsca>